

**Zienswijze Concept Gebiedsvisie 'De vier lunetten op de Houtense vlakte'
d.d. april 2008.**

**Door: Stichting Bewoners Overleg Lunetten
p/a Hondsrug 19
3524 BP Utrecht**

**Aan: De leden van het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Utrecht
p/a Stadsontwikkeling, Projectmanagementbureau
t.a.v. de heer S. Rijksen
Postbus 8406
3503 RK Utrecht**

Datum: 20 juni 2008

**Betreft: Zienswijze met betrekking tot de 'Gebiedsvisie De vier lunetten
op de Houtense vlakte' met de datum april
t.b.v. de inspraakperiode van 21 mei t/m 2 juli 2008**

De Gebiedsvisie 'De vier lunetten op de Houtense vlakte' is opgesteld door OKRA Landschaps-architecten in opdracht van de Gemeente Utrecht. De visie heeft de datum **april 2008**.

In het najaar van **2006** heeft het Bewoners Overleg Lunetten (BOL) - en hierna verder aangeduid met de verkorte vorm BOL - meegedacht en meegesproken in 2 werkateliers. Deze ateliers vonden plaats op dinsdag **17 oktober** en woensdag **29 november 2006** in het verblijf van de scouting op **Lunet 1** aan de Koningsweg.

De deelnemers namens het BOL waren de heren Maarten Brinkman, Wim van den Brink en Ewold Gussenhoven.

Het BOL maakt zich **grote zorgen** over het volgende voorstel, waarover op de volgende bladzijden in de Visie wordt geschreven: **de bladzijdennummers 38, 47, 55, 62, 71, 82, 103 en 117.**

Het betreft het talud van de Waterlinieweg en het zogenaamde 'achterland' van de Lunetten, en dan met name het gebied (het achterland) tussen de forten 3 en 4 én de Waterlinieweg.

Opm: De betreffende teksten zijn in deze zienswijze integraal - cursief - weergegeven en de met een stippellijn onderstreepte teksten zijn de regels waar het BOL met name de meeste nadruk op legt.

Op bladzijde 38, hoofdstuk 3.4 - Lunetten anno 2006: Kansen.

"Voor de Lunetten en hun omgeving zijn er vier grote kansen te verzilveren".

"Beleefbare Lunetten".

Elke dag komen er meer dan honderdduizend mensen per trein langs de Lunetten en nog eens vele

tienduizenden per auto over de Waterlinieweg. Nu zijn de Lunetten voor hen vrijwel niet zichtbaar. Met een beetje geluk herken je vanuit de trein net een stukje beklede muur als de trein langs flitst. En vanuit de auto blijven de Lunetten verborgen achter een dichte muur van beplanting. Als de Lunetten voor hen zichtbaar en herkenbaar gemaakt worden, wordt een enorm publiek bereikt. Voor al die honderdduizenden mensen kunnen de Lunetten een icoon voor Utrecht worden. De Lunetten worden beleefbaar en bekend zonder dat ze bezocht hoeven te worden.

Opm. BOL: Als het zichtbaar maken van de Lunetten vanaf de Waterlinieweg betekent het verwijderen van de lage(re) begroeiing op het talud van deze weg én in het 'achterland', met name bij Lunet 4, **heeft het BOL hier zéér grote bezwaren tegen. Zie voor de motivatie op de pagina's 7 t/m 11.**

Op bladzijde 47, hoofdstuk 4.1 - Gebiedsvisie: Beleefbare Lunetten.

"Over de Waterlinieweg".

Een heel ander perspectief krijgen de tienduizenden automobilisten die dagelijks over de Waterlinieweg rijden. Zij kruisen de verdedigingslinie niet, maar rijden over de hoofdverdedigingslijn zelf. Zij rijden door het beplante achterland waar de Lunetten zich tegen verschuilen. De Lunetten en het open voorland worden vanaf de Waterlinieweg zichtbaar gemaakt door een vizier te maken. De struiken onder de bomen wordt (opm.: dit moet zijn: worden!) verwijderd. En een geluidsscherm met grote vensters benadrukt dat hier iets bijzonders is te zien. Het maakt van de Lunetten een gebeurtenis langs de weg. Zoals de soldaten op de Lunetten vanuit de beschutting naar de vijanden in het voorland keken, zo kijken de automobilisten vanuit de beschutte weg door het vizier naar de Lunetten en het open voorland.

Opm. BOL: Idem als bij bladzijde 38. **Zie voor de motivatie op de pagina's 7 t/m 11.**

"Over het Waterliniepad".

Achter de Lunetten langs, parallel aan de Waterlinieweg, loopt tevens een achterpad dat de vier Lunetten onderling verbindt. Dit pad is een verbijzondering in de (opm.: dit moet zijn: het) Waterliniepad dat van Muiden tot aan de Biesbosch langs de hoofdverdedigingslijn loopt. Het pad neemt vloeiend alle hoogteverschillen van het achterland. Doordat de struiken weg zijn geeft het pad een steeds wisselend perspectief op de Lunetten en doorkijkjes naar het voorland. Het geluidsscherm bovenaan het talud (opm. BOL: van de Waterlinieweg) zorgt voor meer rust in het achterland. Het pad voert over het spoorviaduct, alwaar de passant een prachtig uitzicht heeft over de Lunetten en het voorland, met in de verte de beplantingen van Fort Vechten.

Opm. BOL: Idem als bij bladzijde 38. Een extra 'artificieel achterpad' is zeer ongewenst in deze historische omgeving. **Zie voor de motivatie op de pagina's 3 en 4.**

Op bladzijde 55, hoofdstuk 4.2.2 - Gebiedsvisie: Verdicht achterland.

"Eén sfeer, één ruimte".

Het verdichte achterland is één ruimte. Vanaf de bovenkant van het dijklichaam van de Waterlinieweg glooit het naar beneden tot aan de fortgracht. Op het reliëf staat een stammenwoud aan bomen, met daaronder een rijke kruidenlaag van stinzeplanten en inheemse soorten. De struiklaag wordt verwijderd. Ze ontnemt het zicht op de Lunetten, zowel voor de mensen in het achterland als de automobilisten op de Waterlinieweg. Vanuit het veilige achterland mogen de verdedigingswerken volop zichtbaar zijn. Alleen daar waar het achterland zeer breed wordt, achter Lunet 4, kan sporadisch een struik blijven staan. Aan de bovenzijde van het talud van de Waterlinieweg staat een geluidsscherm. Het scherm is transparant en geeft vanuit de weg een vizier op de Lunetten. Tevens zorgt het voor meer rust in het achterland. Dit maakt het gebied aantrekkelijker voor ontspanning en draagt bij aan de verstilde, mysterieuze sfeer.

Opm. BOL: Idem als bij de bladzijden 38 en 47. Het verwijderen van de struiklaag op het talud van de Waterlinieweg en het aangrenzende 'achterland' bij Lunet 4 is voor het BOL onaanvaardbaar. **Zie voor de motivatie op de pagina's 7 t/m 11.**

Op bladzijde 55, hoofdstuk 4.2.2. - Gebiedsvisie: Verdicht achterland.

Met de bijbehorende afbeelding / plattegrond (links) op bladzijde 54.

Opm: Het nieuw ontworpen (extra) pad is op bladzijde 54 aangegeven in een geel/oranje kleur.

"Achterpad als ruggengraat".

In het achterland loopt een achterpad als ruggengraat door het gebied. Het verbindt de bruggen naar de vier Lunetten met elkaar. (...) Het pad vloeit door de glooiende ruimte, neemt soepel de diverse hoogteverschillen en het viaduct over het spoor in zich op. Aan het pad zijn diverse uitzichtpunten en bijzondere perspectieven gekoppeld. (...) Enz.

Op de bladzijden 44 en 45 is een impressie weergegeven van zo'n pad tussen de bomen en nabij een Lunet. Bijschrift bij pad: "Vormgegeven achterpad als element dat de lunetten bindt en een heldere ruimte definieert". Op bladzijde 83 staat een schets van zo'n 'opgelegd pad'. En in de tekst daarbij: Het pad is van een afwijkend materiaal en vormgeving t.o.v. andere paden, bv. metaal of beton. (!)

Opm. BOL: Naar de mening van het BOL heeft dit **extra** - 'architectonische pad' - geen enkele meerwaarde voor de beleving langs de Lunetten 3 en 4. Het betreft de al bestaande route over de Oude Liesbosweg, die loopt vanaf de aansluiting bij de Brennerbaan naar de aansluiting op het Houtensepad = het fietspad in het Beatrixpark. De huidige - oorspronkelijke en historische (!) weg - met de fraaie bomensingels langs de beide zijden is al een beleving op zich zelf. Een extra toegevoegd en enigszins verhoogd slingerpad door het gebied is naar de mening van het BOL een grove en ruwe aantasting van de huidige situatie. Er wordt in Nederland al zoveel 'toegevoegd' om de zgn. 'belevingswaarde' van gebouwen en landschappen te vergroten, maar dient er alleen maar voor om de 'opwaardering' van de ontwerpers te vergroten! NIET DOEN DUS!

Een verbreding van de bestaande (oude historische) weg(-en) op een **markant** punt met bv. een fraai uitzicht op een Lunet en fortgracht volstaat naar de mening van het BOL om 'de mystieke afstand tot het Lunet' in de volle omvang te ervaren. Houten bankjes + afvalbakjes (met of zonder picknicktafel) kunnen deze plaatsen voor de passanten completeren.

Deze opmerkingen gelden in gelijke mate voor de al bestaande weg langs Lunet 2, die t.p.v. de kruising met de Koningsweg doorloopt langs Lunet 1 als het 'Galgenwaardsepad' naar de rivier de Kromme Rijn. Deze rivier wordt daar gekruist via een al **bestaande** brug. Het pad heeft daarna aan de noordzijde van de Kromme Rijn een aansluiting op de wandelzone bij het nieuwe kantoorgebouw naast het stadion. Van daaruit kan men wandelen naar de Herculesbrug bij de Laan van Maarschalkerweerd en langs de zuidelijke / westelijke oever van de Kromme Rijn over het 'Jaagpad' verder gaan.

Ook daarvoor is in deze zone bepaald geen extra toegevoegd pad noodzakelijk: de oorspronkelijke en historisch gegroeide situatie is al boeiend genoeg! Ook dit wordt t.z.t. historie: de spectaculair **overkragende** gebouwdelen van het nieuwe kantoorgebouw over het wandel- en fietspad langs de Kromme Rijn!

Het BOL realiseert zich dat het **niet** maken van dit 'artificiële' pad géén hellingbanen oplevert langs en op de zuidoostelijke taluds van de Waterlinieweg, leidend naar het 'uitzichtpunt' (het balkon) op het viaduct over de spoorlijnen. Er zijn nu al trappen naar een pad op het viaduct, die recentelijk zijn verbeterd. Maar aan de **andere**,

noordwestelijke zijde van deze weg, voeren al hellingen naar en over dit viaduct: een gecombineerd voet- en fietspad. Rolstoelgebruikers en gehandicapten in een scootmobiel kunnen van deze route gebruik (blijven) maken. Ze missen dan wel het uitzichtpunt, maar elders in het gebied, als de voorstellen uit de Visie zijn gerealiseerd, is er voor hen nog veel te genieten en te beleven. Mogelijk kunnen de huidige trappen minder stijl worden gemaakt en met enkele tussen-bordessen worden uitgerust. (Zie het voorstel hierna).

De bestaande trappen tegen het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg t.p.v. de Lunetten 3 en 2 zijn zeer steil 'met de helling van het talud mee'. Alleen de trap bij Lunet 2 heeft onderaan een bordes met een 'omgedraaid' trapdeel. Te overwegen valt om beide trappen te veranderen in minder steile trappen die **niet tégen** de taludhelling oplopen, maar **evenwijdig** daaraan. Men is dan vrij om een andere - minder steile - helling te kiezen: bijvoorbeeld **3** trapdelen met **2** tussenbordessen.

Het beklimmen en afdalen van een dergelijke trap - in delen - en dan **evenwijdig** aan het talud geeft meer 'spanning': men beziet het gebied telkens in een andere richting. De trapdelen (in bouwkundig jargon: trapplaten) behoeven dan ook **niet** parallel aan elkaar te liggen, maar kunnen onderling ook een verschillende hoek maken. Er is vooral ruimte voor een dergelijke trap bij Lunet 3.

De traverse op het viaduct over de spoorlijnen zal in ieder geval een - **ondoorzichtig** - geluidsscherm moeten krijgen, i.v.m. het voorgestelde uitzichtplatform op het viaduct: het 'balkon'.

De architectuur van én trappen én geluidsscherm dient van een identieke vormgeving te zijn. Een pregnant materiaalgebruik én vormgeving voor de overbrugging van deze barrière kan juist op deze plaats een echte 'icoon' worden: eigentijdse architectuur van een kunstwerk in een historische context!

Op bladzijde 62, hoofdstuk 4.3 - Gebiedsvisie: Groene wig.

"Doorsnijdende lijnen".

Het karakter van de Groene Wig wordt gevormd door vier ruimtelijke eenheden, maar ook door de vele lijnen die door de Groene Wig lopen: historische accessen, infrastructuur en landschappelijke lijnen. (...) De profielverandering bij de Waterlinieweg verdient een accent. Hier wordt de hoofdverdedigingslijn van de Nieuwe Hollandse Waterlinie gekruist en het 'veilige achterland' bereikt. Vrij zicht op de flanken van de Lunetten en de viaduct-doorgangen onder de Waterlinieweg vormen de basis van het accent. (...) Enz.

Opm. BOL: Als dit "Vrij zicht op de flanken van de Lunetten ....enz." betekent dat hiervoor in de omgeving van de Lunetten 3 en 4 de lage(re) struiken zouden moeten worden verwijderd is dit voor het BOL niet aanvaardbaar. **Zie voor de motivatie op de pagina's 7 t/m 11.**

Op bladzijde 71, hoofdstuk 5.1.1 - Bouwdoos: Lunetten e.o. - Algemene richtlijnen.

"Zicht op de vier Lunetten".

De zichtbaarheid van de Lunetten maakt de Lunetten beleefbaar voor honderdduizenden passanten. Zoals het Linierégime "Liniegezichten" uit het Panorama Krayenhoff aangeeft, mag om deze reden de zichtbaarheid van de Lunetten groter zijn dan historisch te verantwoorden is.

"Vanuit het achterland".

- *De Lunetten worden vanaf de achterzijde zichtbaar gemaakt door tussen de fortgracht en de Waterlinieweg de struiklaag te verwijderen.*
- *Het achterland wordt één ruimte onder de bomen, van Lunet tot Waterlinieweg.*

- Een transparant geluidsscherm langs de Waterlinieweg houdt de Lunetten zichtbaar. De vormgeving van het scherm benadrukt het uitzicht ("venster op de Lunetten").

Een schets van het geluidsscherm en een schets van het dwarsprofiel over de Waterlinieweg tot een fort(gracht) geven de "gewenste" situatie weer.

Opm. BOL: Idem als bij de bladzijden 38, 47 en 55. **Zie voor de motivatie op de pag.'s 7 t/m 11.**

Op bladzijde 82, hoofdstuk 5.1.3 - Bouwdoos: Lunetten e.o. - Verdicht achterland. "Buitenruimte achterland".

Basisbeeld.

- Het achterland is van geluidsscherm Waterlinieweg tot aan Lunettenmuren ervaarbaar als één ruimte.
- Het achterland heeft een glooiend reliëf met daarop een stammenwoud van diverse boomsoorten en soortenrijke kruidenvegetatie en onderbeplanting. Er is nagenoeg geen struweel.

Een schets van het dwarsprofiel over de Waterlinieweg tot een fort(gracht) geeft de door de opstellers gewenste situatie weer.

Opm. BOL: De diverse boomsoorten én de soortenrijke kruidenvegetatie en onderbeplanting - dus ook struiken! - zijn één 'versmolten' habitat van bodemplanten en lager- en hoger opgaand groen. De diverse landdieren en vogels vinden in deze onderlinge beplantingen een prachtig en continu lint voor verblijf en verplaatsingsmogelijkheden. **Zie ook verder op de pagina's 7 t/m 11 van deze zienswijze bij: Bestemmingsplan Lunetten 2005, Hoofdstuk 3 - Toekomstige ontwikkeling - Artikel 3.5.6.1, Landschappelijke ontwikkeling - Inleiding, en dan met name de laatste zin.**

Basisfuncties.

- Het verdichte achterland heeft met name een functie als wandel- en fietsgebied en een ecologische functie in de Groene Wig. Tevens vormt het een bufferzone langs de Waterlinieweg.

Opm. BOL: Het verwijderen van struiken in dit 'achterland' werkt er bepaald niet aan mee om de verdichting die er nu is te bevorderen!
(Het Hoofdstuk 5 - 'Bouwdoos' gaat over de praktische gevolgen van de visie en de richtlijnen voor allerlei inrichtingselementen.)

Op bladzijde 103, hoofdstuk 5.2.3 - Bouwdoos: Lunetten e.o. - Lijnen. "Waterlinieweg".

De Waterlinieweg staat als lijn op zich. Het is een continue lijn die zelfstandig, omgeven door veel opgaand groen, door het stadslandschap loopt. (Opm. BOL: Schitterend nu!) Vanaf de weg is van de stad niet zoveel te zien. Alleen de hoogten tonen zich aan de weg, zoals het stadion Galgenwaard en de Berenkuil. De Lunetten gaan dit op hun eigen manier ook doen.

- Ter hoogte van de Lunetten gaat de Waterlinieweg vergezeld van een geluidsscherm.
- Het scherm zorgt voor meer rust en verstillings in het gebied rond de Lunetten.
- Het scherm onderscheidt zich van de geluidswal langs de wijk Lunetten en van andere schermen langs de weg.
- Het scherm verwijst in zijn vormgeving naar de Lunetten. Enerzijds is het gecamoufleerd, gaat het op in zijn omgeving. Anderzijds vormt het scherm een venster naar de Lunetten. Het refereert naar het historische uitzicht op de Houtens Vlake vanuit de verscholen omgeving op de Lunetten. Op dezelfde manier kijkt de automobilist nu naar de Lunetten.

Een plattegrondschild van de Waterlinieweg geeft het uitzichtpunt over de spoorlijnen weer. (?)

Opm. BOL: Als bij de bladzijden 38, 47, 55 en 82. Zie voor de motivatie op de pag.'s 7 t/m 11.

Op bladzijde 117, hoofdstuk 6 - Actieplan.

"In de 2e matrix", Projecten Lunetten.

Onder L1 - 'Ideeën-prijsvraag gebruik' - Omschrijving: Het uitschrijven van een prijsvraag voor Lunet 2 en 3 voor gebruik en exploitatie als opmaat naar het integrale plan.

Doel: zichtbaar en beleefbaar.

Onder L2 - 'Onderhoud / beheer' - Omschrijving: Onderhoud- en beheerswerkzaamheden in groen op de lunetten en in het achterland. De basiskennmerken van een Lunet en het basisbeeld van het verdichte achterland kan voor een deel nu al via beheersmaatregelen gerealiseerd worden.

Doel: zichtbaar en beleefbaar.

Opm. BOL: Als bij de bladzijden 38, 47, 55 en 82. Zie voor de motivatie op de pag.'s 7 t/m 11.

L1: Het BOL ziet niets in een 'ideeën-prijsvraag' voor het gebruik van de Lunetten, zeker niet voor Lunet 3 in het Beatrixpark in de wijk Lunetten. Het is dan volkomen onduidelijk welke 'zogenaamde ontwikkelaars' hierop af komen. De regie voor mogelijke (andere) bestemmingen van de Lunetten moet **volledig** in handen blijven bij de Gemeente Utrecht. De 'Lijst van bedrijfsactiviteiten' en de 'Lijst van Horeca-inrichtingen' uit het Bestemmingsplan Lunetten - 2005 en het Bestemmingsplan geldend voor de Lunetten 1 en 2 (Galgenwaard / Maarschalkerweerd e.d.) moeten **altijd** het richtsnoer zijn voor mogelijke andere ontwikkelingen en activiteiten op én rondom de Lunetten. Het risico van een 'bestemmings-prijsvraag' - want dat is een betere benaming - is té groot.

L2: Het Groenbeheerplan 'Van den Bijtel' uit 2003 voorziet al in het beheer van het groen, **óók** op de lunetten / de forten **én** in het 'achterland'. Dit beheerplan voorziet totaal **niet** in het verwijderen van enig groen dan ook, anders dan voor het reguliere / normale onderhoud!

Op bladzijde 117, hoofdstuk 6 - Actieplan.

"In de 2e matrix", Projecten Lunetten.

Onder L4 - 'Achterpad, uitkijkplatform' - Omschrijving: Het ontwerpen en uitvoeren van het achterpad van de Lunetten, met inbegrip van het uitkijkplatform boven spoor.

Opm. BOL: Zie voor de mening van het BOL op de pagina's 3 en 4 van deze Zienswijze.

Het toevoegen van een extra 'artificieel' achterpad langs en rondom de al bestaande schitterende oude wegen- en padenstructuur doet pijnlijk afbreuk aan de historisch gegroeide ontwikkelingen!

Op bladzijde 118, hoofdstuk 6 - Actieplan.

"In de matrix", Projecten Groene Wig.

Onder GW10 - 'Profiel-aanpassingen' - Omschrijving: Het doorvoeren van profiel-aanpassingen van de doorlopende lijnen in de groene wig. Dit gaat van het aanplanten van hagen langs de Koningsweg en het rooien van hoge bomen langs de A27 tussen de sporen tot het bouwen van het geluidsscherm langs de Waterlinieweg.

Opm. BOL: Als bij de bladzijden 38, 47, 55 en 82. Zie voor de motivatie op de pag.'s 7 t/m 11.

1. Bezwaar van het BOL tegen het verwijderen / kappen van de lage(re) begroeiing en struiken op het zuidoostelijke talud en langs de Waterlinieweg

Het BOL heeft **grote bezwaren** tegen het verwijderen (kappen) van de begroeiing op het talud langs de zuidoostelijke zijde van Waterlinieweg. Tevens is het BOL tegen het verwijderen van de lage(re) struiken in het zogenaamde 'achterland' tussen de Lunetten 3 en 4 enerzijds en de Waterlinieweg anderzijds. Het zogenaamde 'achterland' bevindt zich met name bij Lunet 4 in de driehoek tussen het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg en de Oude Liesbosweg, vanaf de aansluiting met het Houtensepad en de Brennerbaan. **Beide voorstellen uit de Concept-visie zijn voor het BOL onaanvaardbaar!**

De lage(re) struiken op het talud én in de aangrenzende zones naar de Lunetten 3 en 4 zijn zeer beeldbepalend voor de hoofdstructuren van het Beatrixpark, zoals dat in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw door de landschapsarchitect van de gemeente Utrecht - de heer Pemmelaar - is ontworpen. Hij heeft er bewust voor gekozen de Lunetten naar de stadszijde toe een groene achtergrond te geven als contrast met het meer open landschap naar het zuidoosten, dat is de Houtense Vlake.

In de tijd van het ontstaan van de Linie(forten) was dit ook de gebruikelijke manier in de militaire strategie. De 'gedekte' (verbindings-)wegen tussen de forten waren altijd van forse bomensingels en lage(re) struiken voorzien! Dit alles om de mogelijke vijand zoveel als mogelijk was te misleiden. Vanuit het oogpunt van cultuurhistorie is het belangrijk dat de **bepanting én struiken** - met alle bomen - op en om de forten blijft behouden, omdat de forten vanuit de 'ommelanden' gecamoufleerd moesten blijven.

De huidige situatie met bomen én struiken geeft ons inziens voldoende afscherming van het verkeersgeluid op de Waterlinieweg en helpt mee het fijnstof 'af te vangen' door het vele en schitterende groen ter plaatse. Tevens is het een prachtige verbindingszone voor de daar aanwezige flora en fauna. De luchtkwaliteit is tegenwoordig voor steeds meer overheden een reden om zoveel als mogelijk is beplanting(-en) - voor de zuurstofverversing - langs drukke(-re) wegen zoals de Waterlinieweg aan te leggen en te behouden.

Gewezen wordt op het '**Integraal Groenplan**' van het Adviesbureau H.J.V. van den Bijtel (Driebergen-Rijsenburg) uit 2003, in opdracht van de Werkgroep Groenbeheer Lunetten, o.a. op initiatief van het Bewoners Overleg Lunetten. Naar de mening van het BOL is er met dit Integraal Groenplan in de 'Gebiedsvisie' op dit punt zeer weinig tot geen rekening gehouden.

Tevens is naar de mening van het BOL de in de Gebiedsvisie geschetste en gewenste situatie - het verwijderen van de beplantingen op het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg en in de lagere gebieden langs de Waterlinieweg - óók een zeer ongewenst voorstel met betrekking tot de verkeersveiligheid op deze weg.

Automobilisten behoren zich te concentreren op de weg (het verkeersbeeld) en niet opzij te kijken naar 'al het leuks en interessants' naast de weg! En zeker het onzalige idee van de geluidsschermen met gaten er in verlokt de automobilisten er aandacht aan te schenken.

De Waterlinieweg heeft voornamelijk een functie voor het woon- werkverkeer, zowel stedelijk, regionaal als bovenregionaal. En deze automobilisten zijn er alleen maar op gespist om 's morgens op tijd op het werk te zijn en 's avonds om zo snel mogelijk weer thuis te komen. Het andere - recreatieve - autoverkeer, zoals vakantieverkeer en weekendverkeer, gaat niet langs de Waterlinieweg, maar bevindt zich op de omringende doorgaande snelwegen A12, A27 en A28.

Een eenvoudige check kan worden gedaan door het aantal inzittenden te bezien bij de op- en afritten van de Waterlinieweg bij het stadion Galgenwaard / Tamboersdijk / Herculesplein. In praktisch alle gevallen telt men slechts één inzittende, soms twee personen, allemaal forensen!

In het **Bestemmingsplan Lunetten**, vastgesteld bij Raadsbesluit van 23 november 2005 is het gebied "Beatrixpark" met de daarin aanwezige forten Lunet 3 en Lunet 4 benoemd als "Groenvoorziening - Ecologisch kerngebied", op de bijbehorende tekening aangeduid met de code Gk. De noordwestelijke begrenzing van het bestemmingsplan is langs de bovenzijde van het westelijke- en noordwestelijke talud van de Waterlinieweg. De begrenzing van het Beatrixpark = 'Ecologisch kerngebied' ligt aan de onderkant (de 'voet' of 'teen') van het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg.

Dit talud van de Waterlinieweg heeft, net zoals de (rij-)weg zelf, de Code Vs = Verkeersdoeleinden, stedelijk. In artikel 26 van de 'Voorschriften Bestemmingsplan Lunetten' staat bij deze code:

A. Doeleinden-omschrijving:

De op de plankaart voor Verkeersdoeleinden, stedelijk (Vs) aangewezen gronden zijn bestemd voor:

1. *(stedelijk) verkeer; met daaraan ondergeschikt;*
2. *geluidwerende voorzieningen;*
3. *verblijf;*
4. *groenvoorzieningen;*
5. *nutsvoorzieningen;*

zulks met de daarbij behorende en passende bouwwerken en bouwwerken geen gebouwen zijnde, zoals kunstwerken, lichtmasten, verkeersgeleiders en richtingsborden, met uitzondering van verkooppunten van motorbrandstoffen.

B. Bebouwingsbepalingen.

4. De hoogte van bouwwerken, anders dan rechtstreeks ten behoeve van de geleiding, beveiliging en regeling van het verkeer dienend en geluidsschermen, mag ten hoogste 3 meter bedragen.

Het is volgens het 'Bestemmingsplan Lunetten 2005' mogelijk om geluidwerende voorzieningen op en in het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg aan te brengen. (Art. 26 - A2). Anderzijds is dit gebied - het talud - dus óók bestemd voor groenvoorzieningen. (Art. 26 - A4).

In het 'Gk-gebied' - dat is dus ook in het zogenaamde 'achterland' van de Lunetten 3 en 4 - staat in het Hoofdstuk "Voorschriften" bij artikel 28, Groenvoorziening, Ecologisch kerngebied (Gk), bij **A - 1. "Doeleindenomschrijving":**

De op de plankaart voor Groenvoorziening, ecologisch kerngebied (Gk) aangewezen gronden zijn bestemd voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de ecologische en/of natuurlijke waarden van de gronden.

In het zelfde hoofdstuk "Voorschriften" staat bij

C. "Aanlegvergunning".

Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning), de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:

- 1a. *het verwijderen, aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden, en het aanbrengen van eventuele andere oppervlakteverhardingen.*
- 1d. *het vellen of rooien van houtopstanden of -gewassen, anders dan bij wijze van verzorging.*
2. *Het onder lid C sub 1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden die:*
  - a. *het normale onderhoud betreffen.*
4. *De onder lid C sub 1 bedoelde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan:*
  - a. *het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke en / of ecologische waarden van de gronden.*

In het eerder genoemde **Bestemmingsplan Lunetten van 2005** staat onder Hoofdstuk 3: **Toekomstige ontwikkeling** - bij Artikel 3.5.6.1, Landschappelijke ontwikkeling - Inleiding: *Binnen het bestemmingsplan van Lunetten verandert de oppervlakte van het groen nauwelijks. De bestaande groenstructuren blijven dan ook bestaan, deze zijn: het Beatrixpark (inclusief de forten), Park de Koppel, drie noord-zuid verbindingen en twee oost-west verbindingen. Wel is het in de toekomst de bedoeling de bestaande groenstructuren te ontwikkelen naar een inrichting die ecologisch waardevoller is. (...) Langs de spoordijk zal een droge ruigte ontwikkeld worden en langs de Waterlinieweg zal het mozaïek droog bos worden voortgezet. (...) Beide parken (het Beatrixpark en het Park de Koppel) behoren tot de klasse ecologisch zeer waardevol. Om de ecologische waarde van de parken te behouden is het van belang dat er goede ecologische verbindingen tussen de parken en andere groengebieden zijn. Ecologische verbindingzones maken de uitwisseling van planten en dieren tussen de verschillende groengebieden mogelijk. Een verbindingzone bestaat meestal uit een lintvormige groenzone langs infrastructuurle voorzieningen of watergangen. Een belangrijke voorwaarde voor het functioneren van een ecologische verbindingzone is dat de zone zoveel mogelijk ononderbroken doorloopt.*

In het al eerder vermelde **'Integraal Groenplan'** van Bureau Van den Bijtel uit 2003, deel 1 - Inventarisatie, staat bij het **Hoofdstuk 5 - Resultaten - lid 5.2.2 - De waarde van de vegetaties van Lunetten:**

Een aantal van de in Lunetten voorkomende vegetaties kunnen zonder meer waardevol worden genoemd. In de eerste plaats dienen in dit verband de bossen en struwelen te worden genoemd. Deze ontleen hun waarde niet zozeer aan de soortensamenstelling - immers, de vegetaties bestaan voornamelijk uit algemene soorten - maar aan hun structuur en dan met name de structuur aan de randen. Aan de rand van veel bospercelen is sprake van een mooie overgang van opgaand bos naar struweel naar open grasland. Hoewel deze situatie voortkomt uit de aanleg, is deze daarom niet minder waardevol. Het beheer van deze elementen dient dan ook gericht te zijn op het handhaven van de huidige structuurvariatie. (...) Enz.

Verder is in dit verband belangrijk: Hoofdstuk 5.4.2 - Vogels.

Er zijn in Lunetten 53 soorten broedvogels vastgesteld. Nieuwenhuis & Seure(1998) namen in 1997 in de groengebieden 42 soorten waar. (...) Aanvullend onderzoek t.b.v. dit project leverde nog eens elf soorten extra op, waarvan er zich vijf ophielden in de groengebieden. (...)

Soorten van gesloten bossen en van struiken, struwelen en heggen hebben het grootste aandeel in de broedvogelbevolking van de groengebieden, zowel als het gaat om het aantal soorten als het aantal territoria. (...) Enz.

Op bladzijde 35 - Figuur 12 - Verspreiding vogels van struiken, struwelen en heggen - blijken met name de randen van het Beatrixpark (en Park de Koppel) zeer belangrijk te zijn! Er worden in de randen langs de Waterlinieweg 27 (!) rode bolletjes geteld, met een concentratie op het talud en de aangrenzende gebieden, het zogenaamde 'achterland' van de Lunetten.....

Op bladzijde 37 - Figuur 14 - Verspreiding vogels van gesloten bos - zijn ook hier weer met name de randen van de beide parken de belangrijkste concentratiegebieden. Langs de Waterlinieweg en de aangrenzende gronden (het zgn. 'achterland') worden 22 (!) rode bolletjes geteld, en ook hier weer de meeste op het talud van de Waterlinieweg.....

Conclusie van het BOL voor dit onderdeel van de Gebiedsvisie:

De bovengenoemde medewerkers van het BOL hebben elk apart en óók integraal in de werkateliers er met nadruk op gewezen geen aantasting van het groen langs de Waterlinieweg te zullen accepteren en zich er met kracht tegen te zullen verzetten. Geen enkele bewoner van de (sub-)wijk Lunetten van de wijk Zuid van de gemeente Utrecht is bij deze ontwikkelingen gebaat.

Het argument dat het verwijderen van de lagere beplantingen ten gunste van een geluidsscherm 'meer rust en verstillig' rond de Lunetten zal brengen (bladzijde 103) is gespeend van elke realiteit.

Juist de beplanting langs de Waterlinieweg is een voordeel voor de opvang van allerlei schadelijke stoffen van het verkeer op deze weg. Tevens is deze beplanting erg belangrijk voor het planten- en dierenleven ter plaatse. Zie daartoe de argumenten en de beschrijvingen in het Bestemmingsplan Lunetten 2005 en in het Integraal Groenplan 'Van den Bijtel' 2003.

Ook vindt het overgrote deel van de inwoners van Lunetten dat een aantasting van het aanwezige groen absoluut **niet** mag worden toegestaan. Men is hier juist komen wonen vanwege de groene uitstraling van de wijk Lunetten, óók voor het fraaie groen in het mooie Beatrixpark, onderdeel van de geroemde "Groene wig"!

Nog een ander belangrijk aspect van de begroeiing op het talud van de Waterlinieweg is het feit dat de **wortelstelsels** van óók de (lagere) struiken de grond en het water "vasthouden" ter voorkoming van het uitspoelen van de grond op het talud. Enige jaren geleden is er op en langs het talud nogal fors gekapt in het kader van het "oplossen van enge plekken" langs o.a. de hoofdfietsroute over het Houtensepad bij Lunet 3. Het gevolg van dat onzinnige kapwerk was dat bij elke regenbui water- en modderstromen de weg overspoelden. Een duidelijke **vorm van erosie** die ten koste van alles in de toekomst wél moet worden voorkomen!

De deelnemers van het BOL kregen tijdens de werkateliers steun voor hun standpunt om **geen** struiken op het talud van de Waterlinieweg én in het 'achterland' bij Lunet 4 te verwijderen van vele **andere** deelnemers in de ateliers. Onder de 'gewone' deelnemers was er **helemaal** geen draagvlak voor het voorstel **om struiken te verwijderen**.

In feite bleken de plannenmakers zelf de enige voorstanders van dat "zichtbaar maken van de Lunetten vanaf de Waterlinieweg" te zijn!

De deelnemers van het BOL zijn dan ook zeer verbaasd en verontwaardigd dat 'het zichtbaar maken' door groen te kappen tóch in de Gebiedsvisie is opgenomen.

Nog een saillant gegeven is het feit dat het talud van de Waterlinieweg bij Lunet 3 in oktober 1988 - met toestemming van de gemeente Utrecht - door **zes** mensen eigenhandig (!) is beplant met struiken uit de biologische tuin van de Universiteit van Utrecht!

Dit is gebeurd om iets meer te doen aan het verkeerslawaai ter plekke, evenals om de Waterlinieweg, gezien vanuit het Beatrixpark, wat meer - **met groen** (!) - aan het gezicht te onttrekken.

Het betreft het talud van het Houtensepad tussen het viaduct in de Waterlinieweg over de spoorlijnen en de afsplitsing van het Houtensepad met de Oude Liesbosweg. Het talud ter plekke is erg stijl en het Houtensepad ligt daar ook over een forse lengte op een viaduct-constructie (betondek op betonnen palen) over de noordwestelijke fortgracht van Lunet 3.

Onder deze zes mensen waren indertijd (nota bene) de heer Ewold Gussenhoven, deelnemer aan de werkateliers, en de huidige voorzitter van de tuindersvereniging "De Groene Lunet", de heer Fons Valk. De namen van de overige mensen die deze extra beplantingen hebben aangebracht zijn bij het BOL bekend.

Overigens heeft het BOL, via haar medewerker de heer W. van den Brink, op maandag 23 oktober 2006 (ruim vóór het werkatelier van 29 november 2006) per email de "Aandachtspunten ingebracht door het BOL in de verschillende deelwerkgroepen" (van de werkateliers) gezonden aan de project-manager mevrouw M. Sluijter en aan de heer S. Rijkse met het verzoek deze "Aandachtspunten" door te zenden aan het Landschapsarchitectenbureau OKRA.

De reden voor het opstellen van deze "Lijst van aandachtspunten" was dat er door de té korte tijd in het atelier / werkgroep van 17 oktober 2006 geen tijd was om alle onderwerpen aan de orde te stellen en andere items niet (verder) konden worden toegelicht.

Op de **bladzijden 2 en 3** van deze "Lijst van aandachtspunten" wordt onder **punt 3** al uitvoerig het bezwaar van het BOL m.b.t. dit onderwerp / voorstel toegelicht.

Het BOL verzoekt het College en de Gemeenteraad af te zien van déze bovengenoemde aanbevelingen en voorstellen tot het verwijderen van struiken op het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg én het aangrenzende gebied (het zgn. 'achterland') tussen Lunet 4 en de Oude Liesbosweg in het "Concept Gebiedsvisie de vier Lunetten op de Houtense Vlakte". Een en ander met inachtneming van de argumenten van het BOL, het vigerende Bestemmingsplan Lunetten van 23 november 2005 en het Integraal Groenplan (2003) - Deel I, Inventarisatie, van Bureau Van den Bijtel, en daardoor de huidige groene situaties van bomen én struiken op het talud van de Waterlinieweg en de aangrenzende gebieden (het zgn. 'achterland'), die onderdeel zijn van het Beatrixpark, veilig te stellen en ongewijzigd intact te laten.

2. Nog andere bezwaren, opmerkingen en constatering

Op bladzijde 31, Hoofdstuk 3.1 - De Lunetten anno 2006: Drie basiswaarden. "Natuurwaarden".

Op en rond de Lunetten heeft zich een bijzondere ecologische kwaliteit ontwikkeld. Het soort natuur, dat hier ontstaan is, is direct gerelateerd aan de cultuurhistorische eigenschappen van de Lunetten.

(...) Juist al deze overgangen geven een rijke plantenvegetatie, wat weer een veelzijdige fauna met zich mee brengt.

Een volwaardige inventarisatie van de flora en fauna op en rond de Lunetten heeft nog niet plaats gevonden.

Het BOL adviseert de ontwerpers alnog gedegen kennis te nemen van het al in 2003 verschenen Rapport 'Natuurlijk Lunetten' / Integraal Groenplan, in opdracht van de Werkgroep Groenbeheer Lunetten, indertijd ook o.a. op initiatief van het BOL (Bewoners Overleg Lunetten) ontstaan.

Hoewel we nu ca. 4 jaar verder in de tijd zijn, zullen de flora en fauna in deze periode niet erg drastisch zijn veranderd! Door een goed snoei- en maaibeheer van de gemeente Utrecht - en 'het toezicht op afstand' daarop van de bewoners (!) - heeft de flora en fauna zich steeds verder in de juiste richting ontwikkeld.

Het BOL heeft de indruk, dat hoewel dit Integraal Groenplan wél wordt vermeld op bladzijde 122 - Lijst van Nota's en Literatuur - er geen werkelijke studie naar is verricht. Waarom dan de zin: "*Een volwaardige inventarisatie van de flora en fauna op en rond de Lunetten heeft nog niet plaats gevonden*" op bladzijde 31?

Alle voor deze visie noodzakelijke informatie op het gebied van de flora en fauna is hier in terug te vinden!

Op bladzijde 48, Hoofdstuk 4.2 - Gebiedsvisie: Lunetten e.o. (Geen ondertitel)

Voor samenhang tussen de Lunetten wordt het cultuurhistorische Waterlinie-profiel ingezet. (...) Het Waterlinie-profiel geeft eveneens structuur aan de ecologische waarde op en rond de Lunetten. (...) In grote lijnen zijn de huidige natuurwaarden bekend, maar een uitgebreide inventarisatie van flora en fauna moet nog worden uitgevoerd. Als dit is gebeurd, kan de afstemming van recreatief gebruik en ecologische waarde verder worden verfijnd, zodanig dat de stedeling de natuur kan ervaren en bewonderen zonder dat de natuurwaarde onder de voet gelopen wordt.

Ook bij dit punt adviseert het BOL terdege kennis te nemen van het bovengenoemde 'Integraal Groenplan uit 2003 / Van den Bijtel'. En met inachtneming van de inhoud hiervan én van het toegezegde actualisatie-onderzoek het te laten afhangen in hoeverre er op en rond de

Lunetten nog (mogelijk) een recreatief gebruik kan worden toegelaten of toegestaan.

Op bladzijde 50, Hoofdstuk 4.2.1 - Gebiedsvisie: Lunetten e.o.

"Gelijke basis".

Het diagram voor de 4 Lunetten: sfeer, ecologische waarde, kerngebruik, toegankelijkheid en randvoorwaarden.

Opm. BOL: Het BOL kan zich vinden in de kwalificaties voor alle Lunetten. Voor de forten 3 en 4 zijn de items 'toegankelijkheid' en 'randvoorwaarden' ook aanvaardbaar, mits ze niet strijdig zijn met het Bestemmingsplan 2005, en dan met name met de 'Lijst van Bedrijfsactiviteiten' en de 'Lijst van Horeca-inrichtingen'.

Op bladzijde 52, Hoofdstuk 4.2.1 - Gebiedsvisie - Vier Lunetten.

"Lunet 1".

Lunet 1 wordt (moet zijn: is) al volop in ontwikkeling als vredes-Lunet (...) Op dit moment is het glacis voor Lunet 1 in zeer slechte staat. Het is overwoekerd, vergraven en bebouwd. Lunet 1 is daardoor slechts vanaf de achterkant en een klein stukje vanaf de Koningsweg zichtbaar. Door de meeste opgaande beplanting te verwijderen is het glacis weer te herstellen en kan het Lunet zichtbaar wordt (moet zijn: worden) vanuit het voorland en vanaf de Laan van Maarschalkerweerd.

Opm. BOL: Juist op **déze** plaats van Lunet 1 - het glacis - is het interessant om 'een' lunet in al zijn 'glorie' en oorspronkelijkheid zoveel als mogelijk terug te herstellen. De Koningsweg is een leuke en door toeristen en inwoners van de stad Utrecht veel gebruikte route om naar Amelisweerd en Rhijnauwen - en verder - te gaan, zowel per voet als met de fiets. Ook aan de noordoostkant van Lunet 2 kan de begroeiing enigszins worden uitgedund om het glacis met de delen van de fortgracht beter zichtbaar te maken vanaf de Koningsweg.

Déze Lunetten maken geen deel uit van een belangrijk stadspark en verdragen daarom beter een setting die past bij de oorspronkelijke bestemming als militair verdedigingswerk.

Toch geldt ook bij déze Lunetten 1 en 2: de opgaande begroeiing op het talud van de Waterlinieweg **niet** aantasten door al of niet gehele verwijdering. Deze struiken vangen óók daar de schadelijke stoffen van het autoverkeer op.

Op bladzijde 91, Hoofdstuk 5.1.4 - Bouwdoos - Open voorland.

"Eventuele bebouwing spoordriehoek".

De Structuurvisie 2015 - 2030 geeft een verdichtingsopgave voor Utrecht - Oost. Diverse locaties worden onderzocht of bebouwing daar mogelijk is. (...) Enz. Dan 2e tekstkolom: (...)

- *De spooraccessen gaan DOOR een vlak en zijn geen grens. Het spoor Utrecht Arnhem blijft vrij in de ruimte liggen. Langs het spoor Utrecht - Den Bosch kan eventueel een (dunne) bebouwingwand komen, zodat dit spoor door de bebouwing gaat. (Zie ook paragraaf 5.2. Groene Wig, lijnen).*

Opm. BOL: Het BOL verzet zich tegen **elke** vorm van bebouwing langs de spoorlijn naar Den Bosch, zowel als op het grondgebied van de wijk Lunetten als in de zogenaamde 'Spoordriehoek' ten oosten van deze spoorlijn. De bewoners van de wijk Lunetten waarderen het vrije uitzicht vanuit het Beatrixpark naar het oosten zeer. De spoorlijn ligt vrij laag t.o.v. het maaiveld, en dat blijft ook zo ná de spoorverdubbeling. Een verdere aantasting van het 'open voorland' van de Lunetten is naar onze mening een onbegrijpelijk voorstel in de Gebiedsvisie, en is in strijd met alle in de Visie op andere plaatsen verwoorde argumenten! Niet doen dus!

**Op de bladzijden 104 en 105, Hoofdstuk 5.2.4 - Bouwdoos: Netwerk.
"Fietsverbindingen".**

4. *Fietsroute over het tracé van het museumspoor bij opheffing van het spoor.*

Opm. BOL: De laatste informatie van ProRail (via een informatie-avond op 12 juni 2008) is: De aftakking voor het zgn. 'museumspoor' naar het Spoorwegmuseum ligt in het nieuwe spoorplan voor de spoorverbreding **IN** de zone van de geplande busbaan (mogelijk t.z.t. trambaan) tussen Utrecht CS en 'De Uithof'! Verkeerstechnisch is dit natuurlijk niet mogelijk. Het ruimtelijk dwarsprofiel is te smal om beide mogelijkheden te realiseren. De graven van begraafplaats Kovelswade (Rijksmonument) bevinden zich te dicht bij om én de spooraftakking én de bus(tram-)baan naast elkaar te leggen. Het is dus te verwachten dat deze spooraftakking komt te vervallen en daardoor de in de Gebiedsvisie ontworpen fietsverbinding tot de mogelijkheden behoort. Het BOL vindt dit een aardige gedachte en kan zich geheel in deze suggestie vinden.

Of de bij '5' getekende onderdoorgang onder het spoor naar deze route, in aansluiting op de westzijde van de spoorlijn(en) - naar het Houtensepad en de Laan van Kovelswade - realistisch is wordt door het BOL betwijfeld. Daarmede zou een leuke route richting bv. de Maliebaan er niet komen.

De laatste publieksinformatie per 18 juni 2008 is: "*Het Spoorwegmuseum in Utrecht praat met de NS over zijn bereikbaarheid via het spoor. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat zou het spoor willen opheffen, omdat het niet meer wordt gebruikt voor het personen- en goederenvervoer.*

Bezoekers van het Spoorwegmuseum kunnen nu van dinsdag t/m zondag vanaf Utrecht CS naar het museum met een pendeltreintje. Het is een rit van ongeveer 15 minuten.

Het museum kan per trein bereikbaar blijven door de pendeltrein / museumtrein te laten 'omrijden' via het station Driebergen-Zeist. De reistijd zou dan wel verdubbelen". (Opm. BOL: Dat omrijden gebeurt dan via het zgn. 'koppen' bij het station Driebergen - Zeist.)

Indien er een overeenkomst komt tussen het Spoorwegmuseum en de NS zal de aftakking vanaf het nieuwe - gewijzigde en verlegde - spoor uit de richting Arnhem / Driebergen - Zeist de nieuwe aansluiting gaan worden naar het museum. Overigens wordt op bijzondere dagen, zoals bv. de Monumentendag, de zgn. 'blokkendoostrein' Mat. '24 ingezet voor deze en andere ritten. Deze trein heeft zijn basis in het Spoorwegmuseum, is goed inzetbaar en erg populair bij het publiek. (Opm. BOL).

**Op de bladzijden 106 en 107, Hoofdstuk 5.2.4 - Bouwdoos: Netwerk.
"Voetverbindingen".**

16. *Wandelroute over het tracé van het museumspoor bij opheffing van het spoor.*

Opm. BOL: Idem als bij de bladzijden 104 en 105, bij de 'Fietsverbindingen'.

**Op de bladzijden 108 en 109, Hoofdstuk 5.2.4 - Bouwdoos: Netwerk.
"Waterverbindingen".**

5. *Een doorvaarbare onderdoorgang onder het spoor Utrecht - Den Bosch, in combinatie met de voet/fiets-onderdoorgang van station Lunetten. Enz.*

8. *Heroverwegen van de watertoevoer naar de gracht van Lunetten 3 en 4. Relatief vuil Kromme Rijn water aanvoeren vanuit de gracht van Lunet 2 via een diepe sifon onder de spoor-dive-
under door. Of schoner water aanvoeren vanuit Hoograven .... enz. (...)*

Opm. BOL: (5) In de spoorplannen van ProRail voor de spoorverbreding is deze waterverbinding **niet** opgenomen. Het BOL heeft vele malen in eerdere contacten naar ProRail, ook via de gemeentelijk kanalen, op het herstel van deze waterverbinding aangedrongen. Helaas overigens zonder resultaat. Ook is door het BOL al vele malen de suggestie gedaan om het huidige voet/fiets- tunneltje bij het bestaande station Lunetten daarvoor te gebruiken. Maar het heeft bij beide partijen (de gemeente én ProRail) **geen gehoor** gevonden. ProRail heeft er geen belang bij en de gemeente Utrecht ziet het nut er niet van in.

(8) Nader onderzoek is zeer gewenst of het relatief vuile water van de Kromme Rijn geen negatieve gevolgen zal hebben voor het biotoop in de fortgrachten van de Lunetten 3 en 4, en daarmee ook een verstoring kan hebben voor het andere dieren- en plantenleven in deze omgeving.

De huidige spoorvloot langs de straat 'De Wadden' komt te vervallen. Zie hiertoe bij de bladzijden **110** en **111** hierna.

Op de bladzijden 110 en 111, Hoofdstuk 5.2.4 - Bouwdoos: Netwerk.

"Ecologische verbindingen".

3. Faunaverbindingen voor amfibieën en kleine zoogdieren onder het spoor tussen het Beatrixpark, de spoordriehoek en het voorland van Lunet 2.

Opm. BOL: Deze verbinding wordt inderdaad bij de spoorverbreding door ProRail aangelegd. Echter: de huidige sloot vanaf het station Lunetten (in de nieuwe situatie) langs de straat "De Wadden", richting het Beatrixpark, komt over een grote lengte te vervallen. (Op tekening bij '3'). Achter de volkstuinten blijft het water (de sloot) echter wél bestaan.

Nog enige bijkomende opmerkingen van het BOL, die van belang zijn voor de Gebiedsvisie:

In het Integraal Groenplan uit 2003 / 2004 van Adviesbureau Van den Bijtel / Dribergen worden in **Deel 3** op bladzijde **19** nog de volgende voorgestelde inrichtingsmaatregelen genoemd:

A. Versterken van de droge verbinding naar de (sub-)wijk Tolsteeg langs de Brennerbaan.

(Opm. BOL: het betreft de onderdoorgang van het viaduct in de Waterlinieweg tussen de Brennerbaan (Lunetten) en de Amethistweg (Tolsteeg) / de Algemene Begraafplaats Tolsteeg.) Dit is ook al in de Concept Gebiedsvisie bij **Hoofdstuk 5 - Bouwdoos - onder 5.2.4 - Groene Wig / Ecologische verbindingen**, op bladzijde **110** in de tekst onder punt 7 - en in de plattegrond op bladzijde **111** voorgesteld. Punt 7: Verbeteren ecologische verbinding Brennerbaan - Amethistweg.

B. Wegnemen knelpunten van natte- en droge verbindingzone bij de spoorlijn t.p.v. het

viaduct in de Waterlinieweg. In de Concept Gebiedsvisie is in dit zelfde **Hoofdstuk 5** al een voorstel tot een herstel / verbetering van althans de '**waterverbinding**' onder het te verbreden spoor opgenomen. Op de bladzijden **108** en **109** bij punt **8**, tekst en plattegrond.

Zie ook het commentaar van het BOL op pagina **13** van deze Zienswijze m.b.t. de bladzijden 108 en 109 - punt 8 - van de Gebiedsvisie: Vuil water uit de Kromme Rijn ...?

Met betrekking tot een **droge verbinding**(-szone) ter plaatse van dit viaduct: dit is i.v.m. de geplande 'dive-unders' voor de spoorverdubbeling **niet** mogelijk. De verdiepte 'bakken' liggen té diep om dit te realiseren. Het OTB (Ontwerp Tracé Besluit) van mei 2008 voorziet daar dus niet in. Wel is er in het OTB bij dit viaduct tussen de fortgrachten van de Lunetten 2 en 3 een **natte verbinding** in het plan opgenomen. De nu bestaande duikers onder het spoor worden vervangen door een sifon. T.b.v. het onderhoud van met name de uitstroomopening van de sifon wordt aan de zuidwestzijde een kleine grondterp met damwand gerealiseerd.

De in **Hoofdstuk 5** van de Gebiedvisie onder **5.2.4** - 'Ecologische verbindingen' bij punt **3** op de bladzijden 110 en 111 voorgestelde fauna-verbindingen voor amfibieën en kleine zoogdieren onder het spoor tussen het Beatrixpark, de spoordriehoek en het voorland van Lunet 2 zijn - vooralsnog - opgenomen in het OTB 'Sporen in Utrecht'. Ze staan echter **niet** op de bijbehorende tekeningen in het OTB. De exacte plaats(-en) zijn het BOL nog niet bekend. Zie ook bij de bladzijden **110** en **111** van de Concept Gebiedvisie.

C. Aanleg van (padden-)poel(en) in het oostelijke gedeelte van het Beatrixpark.

Het betreft het deel van het park ten zuiden van Lunet 3, nabij de straat Vlieland en de aansluiting met het voetpad 'Ravelijnpad', t.p.v. een houten bruggetje. Dit deel van het park is t.o.v. het omringende gebied nogal laag en leent zich bijzonder goed voor het aanleggen van een (padden-)poel, zoals deze zich ook al in het Park de Koppel bevindt. Het beheer dáárvan gebeurt deels door de gemeente Utrecht en deels door enthousiaste omwonenden / vrijwilligers.

D. Restauratie van de Lunet (fort-) muren en daarna herstel van de muurvegetatie.

In **deel 2** van het Integraal Groenplan Van den Bijtel staat bij "Behoud oud"- Behouden en versterken van de aanwezige waarden (natuur en cultuur):

'Bij restauratie van de muren van de Lunetten zal **voorzichtig** te werk moeten worden gegaan met betrekking tot de bijzondere flora; o.a. het **gebruik van kalkspecie** zorgt voor goede omstandigheden voor deze bijzondere flora'.

Eindconclusies van het BOL:

- **Het Bewoners Overleg Lunetten vindt het onaanvaardbaar om de lage(re) beplanting (de struiken) op het zuidoostelijke talud van de Waterlinieweg en het zogenaamde 'achterland' - met name bij Lunet 4 - te verwijderen.**
- **Tevens is het BOL gekant tegen het aanbrengen van een enigszins 'verhoogd' (artificieel) pad met een aparte structuur in de zones langs de 4 Lunetten.**
- **Ook kan het BOL geen waardering hebben voor het bebouwingsvoorstel langs de spoorlijn naar Den Bosch, zowel op het grondgebied van de wijk Lunetten, als in de Spoordriehoek ten oosten van deze spoorlijn.**
- **Met de overige voorstellen uit de Concept Gebiedvisie kan het BOL geheel of gedeeltelijk instemmen.**
- **Veel ideeën in de Gebiedvisie zijn erg interessant als ze ooit eens tot uitvoering zouden kunnen komen. Vooral de diverse mogelijkheden om rondwandelingen te kunnen maken spreken het BOL aan. Als ook de drie begraafplaatsen aan de noordwestzijde van de Waterlinieweg van dit padenstelsel deel gaan uitmaken is er veel te beleven en te genieten. Ook de diverse routes door de 'spoordriehoek' en langs de sportvelden van het gebied (de Maarschalkerweerd zijn zeer de moeite waard.**

Aanvullingen die van belang (kunnen) zijn voor deze Concept Gebiedvisie:

A. Tijdens de presentatie van de spooruitbreidingsplannen t.b.v. de spoorverbreding van de lijn naar Houten ('s-Hertogenbosch) op **dinsdag 1 april 2008** - in Zalencentrum Aristo (Lunetten) - is de volkstuinvereniging '**De Groene Lunet**' geconfronteerd met het feit dat ze door deze werken een groot gedeelte - ca. 1/3 deel - van haar grondgebied kwijt zal raken.

Op de detailkaart nr. 8 van het OTB (Ontwerp Tracé Besluit) is tussen de oostgrens van hun terrein en de verbrede spoorlijn een zgn. '**maatregelvlak waterhuishouding**' ingetekend.

De spooruitbreiding ligt binnen het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten). Met dit schap is door ProRail overleg gevoerd over de inpassing van de spooruitbreidingen en de daarbij benodigde aanpassingen in de waterhuishouding.

Ten behoeve van het tracébesluit is een waterhuishoudkundig plan opgesteld. Daarin is ondermeer op een rij gezet welke uitgangspunten er bij de uitwerking van de spooruitbreiding en de inpassingmaatregelen t.a.v. de waterhuishouding zijn gehanteerd.

Het concept van dit document, zoals dat is verwerkt in het ontwerp-tracébesluit "Sporen in Utrecht", is als **Watertoets** aan de waterbeheerder voorgelegd. Het Hoogheemraadschap heeft daarop gereageerd met een **positief** advies.

Er is echter op geen enkele manier vooraf contact geweest met het bestuur van "De Groene Lunet" over dit aspect: niet vanuit ProRail, niet vanuit de gemeente Utrecht en óók niet vanuit Waterschap. Het BOL is door de volkstuinvereniging benaderd om mee te denken over dit probleem. Er zijn daartoe al enige ideeën bedacht voor de compensatie van het wateroppervlak elders in het gebied. Deze gedachten zullen uiteraard nog wel met de betrokken partijen moeten worden besproken. Enige invloed hiervan op de "Gebiedsvisie" zal wel het gevolg zijn. Het is echter nog te vroeg om hierop vooruit te lopen.

B. Er gaan stemmen op om in het kader van de spoorverdubbeling te pleiten voor een geluidsscherm langs het Beatrixpark. Het BOL heeft zich hierover nog geen mening gevormd in afwachting van een consultatie van de opsteller van het Integraal Groenbeheerplan en het inzicht in het effect van geluidswerende maatregelen op basis van kaarten met geluidsc contouren.

Er zijn door de opsteller van de Zienswijze nogal wat tekstfouten ontdekt in de Visie. Dat is jammer in deze mooie uitgave. Kennelijk is er voor de publicatie géén tekstcontrole vooraf geweest!

**Utrecht, 20 juni 2008. Namens de Stichting Bewoners Overleg Lunetten,
door: Wim van den Brink.**